

БИР МЎЖИЗА НАШР ВА УНИНГ ТАРЖИМАСИ ХУСУСИДА

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10334545>

Хуррам РАХИМОВ,
ЎДЖТУ профессори, Тошкент, Ўзбекистон

Аннотация. Сингапур таълим тизими ҳақида сўз борганда “мўжиза” сўзи қўлланилади. Дарҳақиқат, қисқа давр мобайнида дунёдаги энг қашшоқ давлатда муваффақиятли таълим тизимини яратиш ҳукумат бошқарувидаги тўғри ёндашувнинг маҳсули ҳисобланади. Мазкур нашрда ана шу мўжизавий давлат ҳақида ёзилган мўжиза нашр ва унинг таржимони ҳақида мухтасар сўз юритилади.

Калит сўзлар: Сингапур тажрибаси, таржима назарияси, маданиятлараро мулоқот, медиа саводхонлик.

Аннотация. Слово «чудо» используется, когда речь идет о системе образования Сингапура. Фактически создание успешной системы образования в самой бедной стране мира за короткий период времени является продуктом правильного подхода в государственном управлении. В данной публикации кратко рассказывается о чудесном издании, написанном об этой чудесной стране и ее переводчике.

Ключевые слова: опыт Сингапура, теория перевода, межкультурная коммуникация, медиаграмотность.

Abstract. The word "miracle" is used when talking about Singapore's education system. In fact, the creation of a successful education system in the poorest country in the world in a short period of time is the product of the right approach to public administration. This publication briefly describes a wonderful publication written about this wonderful country and its translator.

Key words: Singapore experience, translation theory, intercultural communication, media literacy.

Илму фанга эътибор, жамиятда муаллимларнинг мақомини кўтариш, коррупцияга қарши беаёв курашиш, тадбиркор ва инвесторлар манфаатларини ҳимоя қилиш, мамлакатнинг туризм салоҳиятини кўтариш, кўшни давлатлар билан дўстона алоқаларни мустаҳкамлаш ва бошқа кўплаб устувор вазифаларни амалга оширишда Сингапур тажрибаси Ўзбекистон учун муҳим аҳамиятга эга. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев бошлаган ва амалга ошираётган ислохотларда дунёнинг кўплаб

сиёсатдонлари ва экспертлари Хитойнинг собиқ раҳбари Ден Сяопин ҳамда Сингапур асосчиси Ли Куан Юлардагидек ғайрат, шижоат, тиним билмаслик, қоидаларда истисноларга йўл бермаслик каби ҳислатларни кўришади. Бу икки буюк раҳбарлар қаторида Ўзбекистон Президенти ҳам давлат равнақини ёшлар билан боғлаб, таълим соҳасига алоҳида эътибор қаратиб келмоқда. Бунинг ёрқин исботи сифатида жорий 2023 йилни мамлакатимизда “Инсонга эътибор ва сифатли таълим” йили деб эълон қилиниши яққол мисол бўла олади. Қуйида ана шу йилда режалаштирилгани чора-тадбирларни амалга оширишда жумладан Хитой ва Сингапур давлатлари тажрибасини ўрганиш масаласига эътибор қаратиш барчамиз учун фойдадан холи эмас, албатта.

Сингапур мўъжизаси сирларини ўрганмоқчи бўлган ҳар ким аввало, Ли Куан Юнинг “Учинчи дунёдан биринчи дунёга” асарини синчиклаб ўқимоғи лозим. Унда ғоят оғир шароитда Хитойдек йирик давлат таркибидан ажралиб чиққан, бор мол-мулки ўн уч қаватли ижара уйдангина иборат бўлган Сингапурни қисқа вақт ичида жаҳоннинг иқтисоди бақувват, коррупциядан холи, бугун ҳам шитоб билан ривожланаётган мамлакатига айлантирган, барча дунёвий рейтингларда биринчилиқни сақлаб келаётган ушбу мамлакатга узоқ йиллар бошчилик қилган машҳур давлат арбоби Ли Куан Юнинг ноёб тажрибалари ҳақида гап боради.

Сингапур ҳукумати мустақилликка эришганининг илк йиллариданок асосий эътиборни таълим тизимида ислохотлар ўтказишга қаратди. Мамлакатда янги мактаблар очилди, миллий дарсликлар ишлаб чиқилди, техник таълим тизими яратилди. Сингапур таълим тизими ҳақида сўз борганда “мўжиза” сўзи қўлланилади. Дарҳақиқат, қисқа давр мобайнида дунёдаги энг қашшоқ давлатда муваффақиятли таълим тизимини яратиш ҳукумат бошқарувидаги тўғри ёндашувнинг маҳсули ҳисобланади.

Сингапур мактаб таълимининг муҳим жиҳати дарслар маҳаллий бўлган хитой, малай, тамил тиллари билан бирга инглиз тилида ўқитилади. Шунинг учун деярли барча сингапурликлар инглиз тилини мукамал билади. Бу эса халқни Европа ва Осиё цивилизацияси ўртасида воситачи сифатида шаклланишига имкон берди. “Агар сингапурликларни инглизча ўрганишга мажбурласам, қаршилиқ кўрсатишган бўларди. Агар хитой тилини ўрганишга мажбурласам ҳам ишнинг пачаваси чиқарди. Аммо мен инглизча ёки ўз она тилини танлаш ихтиёрини ҳар бир ота-онага қолдирдим. Орадан ўттиз йил ўтди ва инглиз тили Сингапурда етакчи тилга айланди”, деб ёзади Ли Куан Ю.

Сингапур Республикасининг биринчи Бош вазири (1965-2000) Ли Куан Ю (1923-2015) нинг ислохотлари учун бугун мамлакатдаги ҳар бир фуқаро

ундан миннатдор. Аввалига баландпарвоз бўлиб туйилган “Учинчи дунёдан биринчи дунёга” шиорини кўп ўтмасдан ҳар бир фуқаро ҳис қила бошлайди.

Шу ўринда эътироф этиш керакки, улуғ донишмандларнинг давлатчиликка доир юқорида келтирилган фикрларининг ҳаётийлигини бугунги Ўзбекистон мисолида яққол кўриш мумкин. Мамлакатимизнинг истиқлол йилларида шаклланган ва кейинги йилларда янги ижтимоий маъно-моҳият касб этган сиёсатида халқимизнинг асрлар синовидан ўтган ҳаётий тажрибалари, улуғ алломаларнинг давлат ва раиятни бошқариш хусусидаги кўрсатмалари, хусусан, Соҳибқирон Амир Темур ўғитларига амал қилиш мавжудлиги сезилади. Шавкат Мирзиёевнинг Президентлик фаолияти халқни тинглашдан бошланди, мамлакат иқтисодиётини либераллаштириш, ижтимоий ҳимояни янада кучайтириш, таълим-тарбия асосларини янгилаш, яхши кўшничлик муносабатларини йўлга қўйиш кейинги йилларда давлат сиёсатининг, айтиш мумкинки, ҳал қилувчи йўналишлари этиб белгиланди. Мактабгача тарбия, Олий таълим вазирлигини инновация ва фан вазирликларининг ташкил этилиши миллий тараққиётнинг янги босқичига ўтишда локомотив ролини бажара бошлади. Бу локомотив фикрлай бошлади. Фикр эса жамиятни ривожланишда, ҳаракатда, соғлом ҳолатда ушлаб туради. Фикр фикрдан унади. Фикрлар хилма-хиллиги ҳаётимизни тараққиёт сари йўналтиради. Фикрсизлик дунёнинг катта бир қисмини титратиб турган шўролар салтанатини инқирозга олиб келди. Фикр ривожига нима туртки беради? Жамият ҳаётидаги умумий эркинлик, фикрлар хилма-хиллиги, танқидга тўғри муносабат, албатта. Матбуотда қиёсий таҳлиллар, аччиқ, аммо ўринли танқид, эътиборга молик тақлифлар қанча кўп бўлса, ҳақиқатни англаш, муаммоларнинг адолатли ечимларини топиш имконияти шунча ошади. Ўз-ўзига танқидий муносабатда бўлган, бошқаларга эмас, энг аввало, ўзига, виждонига ҳисобот беришга одатланган, ўз ҳисоботидан биринчи галда ўзи қониқиш ҳосил қиладиган жамият ҳеч қачон кам бўлмаган ва бўлмайди ҳам.

Истиқлол йилларида кечган умримизга танқидий кўз ташлаб, хатокамчиликларни таҳлилдан ўтказиб, халқимизнинг салоҳияти ва имкониятларини чамалаб, ғайрат-шижоатга тўла ёшларимизни руҳлантириб, янги ҳаракатлар стратегиясини қабул қилганимиз, халқни тинглаш, унинг ичида бўлиш, муаммоларини ҳал қилиш давлат идораларининг бирламчи вазифасига айлангани Ўзбекистонда янги уйғониш фасли куртак ёзаётгани, мева тугаётганидан далолатдир. Дунёнинг жуғрофий жиҳатдан бир-бирига туташиб кетган неча-неча давлатларида диний ва ирқий можаролар авж олиб турган бир пайтда Президентимизнинг “Ўзбекистон ўзаро мулоқот, амалий

ҳамкорлик ва яхши кўшничиликни мустаҳкамлашнинг қатъий тарафдоридир. Биз Марказий Осиё мамлакатлари билан ҳеч истисносиз барча масалалар бўйича оқилона муроаса асосида ҳамкорлик қилишга тайёрмиз”, деган сўзлари ва бу ниятнинг босқичма-босқич амалга ошаётгани кўпларнинг ҳавасини келтирмоқда.

Алхусус, юқорида биз Сингапур раҳбари қаламига мансуб асар таржимасидан айрим муҳим иқтибослар келтиришга ҳаракат қилдик. Бироқ газетхон ва китобхонларга бу ноёб тажриба ҳақидаги муҳим дастуруламал бўладиган китобнинг ўзини мутолаа қилишни тавсия қилган бўлардик. Таржима тилга олинган барча жабҳаларга оид термин ва тушунчаларнинг ўзбек тилидаги муқобил вариантлари асосида амалга оширилганлигини **таржимоннинг инглиз ва она тилларни мукамал эгаллаганлиги натижаси** деб биламан. Қуйида бу китобнинг таржимони ҳақидаги мухтасар маълумотнома билан мақоламизга нуқта қўйишни лозим топдикки, чет тиллар мутахассислари ўз фаолиятларида асосий педагогик бурчларини бажариш билан бирга айна пайтда ривожланаётган мамлакатлар сиёсий-иқтисодий ва ижтимоий-маданий ҳаётига оид илмий-оммабоп асарларни ҳам таржима қилишларини ва шу орқали мустақил ватанимиз миллий тараққиётига ўзларининг баҳолу-қудрат ҳиссаларини қўшишларини ҳам тавсия қилган бўлардик. Камина таржимонни муваффақиятли таржима билан табриклайман. Ушбу таржима ҳар қанча мақтов ва тақдирга муносиб асар бўлибди.

Таржимон ҳақида: Мамадалиев Абдумажид Мамасолиевич, 1962 йилнинг 6 октябрида Наманган вилояти, Учқўрғон туманида ўқитувчи оиласида дунёга келган. Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университетини тамомлаган. Москва давлат лингвистика университетидан илмий тадқиқот ишларини олиб борган. Педагогика фанлари номзоди, доцент. Деярли чорак аср давомида BBC World Service Monitoring халқаро корпорациясида таржимон, муҳаррир ёрдамчиси, бош муҳаррир, катта журналист лавозимларида ишлаган. Таржима назарияси, маданиятлараро мулоқот ҳамда медиа саводхонлик соҳаларида бой тажрибага эга. Ҳозирда Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университетининг Хорижий тиллар факультети декани лавозимида ишлаб келмоқда.

